

Uredništvo i uprava
LJUBLJANA
ZAGREBDr. Jozef Ljubo
Dvorkova 8/II
LJUBLJANA

ISTRA

Slava mučenika
Lojzetu Bratužu!

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSkih EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

NAŠ NOVI MUČENIK
LOJZE BRATUŽ

U našem Crnom kalendaru povećao se broj mučenika. Sedamdesetorici premlaćenih i strijeljanih nadošao je novi — učitelj Lojze Bratuž. Dok su drugi poginuli pod službeno dekretiranim plotunima ili od mučenja poluodgovornih sadista, Lojze Bratuž je umro otrovan.

Lojze Bratuž — novo ime i nova zastava. Jer mučenici su zastave budućih borbi — zastave onih koji ostaju. Zastave pod kojima se nosi sloboda robovima i osveta zločincima.

Malen smo narod, bez glasa i slobode. I tom malenom narodu, malenom po broju i po bogatstvu, oduzeli su sve — i kuću i zemlju i kruh. A oduzimalju mu i djecu. Čak mu i Boga oduzimalju. Jer mu oduzimalju riječ u hramu božjemu. Pjevati Bogu u svome jeziku zločin je. I za taj zločin se umire. Lojze Bratuž je umro otrovan u najvećim mukama samo zato, što je u crkvi hvalio Boga pjesmom u svome jeziku.

Ko je zato odgovoran? Na koga treba ukazati prstom? Gdje su zločinci koji nose na duši Bratuža i njegovu djecu?!

Zašto to pitamo? Pitamo zato, jer ne smijemo odgovarati. Ni za Bratuža ni za ostale ne smije da se govori. Jer mi smo mali i slabi, a zločinci stoje visoko — vimali i slabi, a zločinci stoje visoko — vimali i slabi, a zločinci stoje visoko — vimali i slabi ne smiju na te velike pokazivati. Žrtve imaju jedino pravo da trpe i šute. I da u potaji pišu nova imena u crne kalendare.

Od seljaka Gortana do učitelja Bratuža dug je put. Dug po trpljenju i žrtvama, iako vremenski kratak. Na tom putu je ostalo mnogo mučenika. Vrlo mnogo. Jer ako jedna mala narodna skupina kao što smo mi u Julijskoj Krajini dade toliko mučenika koliko smo ih mi dali, tada je to neizmjerljivo mnogo. Jer mi smo u ovo po-slijeratno vrijeme dali više mučenika nego što su ih dali svi ostali Hrvati i Slovenci pod Austrougarskom do rata. Čak smo ih dali relativno i apsolutno više nego svi Talijani, i oni u Italiji i oni pod Austrijom, od talijanskog ujedinjenja do danas.

Mi smo novi Armenci — Armenci u srcu Evrope. Ne Armenci u nekadanjoj Turskoj, već Armenci u državi koja se hvali sa najstarijom civilizacijom i kulturom u Evropi, Armenci u državi sa dva Rima.

Ali dok je Evropa bila podigla svoj glas u obranu Armenaca, o nama niko ne govori. Čini se da Evropa nema više savjesti. Jer oni koji bi mogli govoriti, oni neće da govore, a oni koji bi htjeli da govore, oni ne mogu. Mi smo prepušteni sami sebi. Čak ni oni koji su nam najbliži neće da govore. Niko se ne usudjuje da pokaže prstom na one, koji stoje navrh piramide stvorene od lubanja i kostura premlaćenih, postrijeljanih i potrovanih.

Ali Bratuž, Gortan, Bidovec, Marušič, Miloš, Valenčič i bezbroj drugih su vječna opomena. Opomena žrtvama i opomena zločincima. Žrtve gledaju u njima svoju budućnost, a zločinci će vidjeti u njima svoju propast. Jer savjest svijeta će se probuditi. Pravda će jednom zavladati. Jer kada ne bi bilo toga, tada bi sva trpljenja i sva mučeništva bila uzaludna. Iz krvi mučenika kljalo je uvijek do sada sjeme slobode i pravde. I iz krvi naših mučenika doći će sloboda.

A mi želimo samo to i borimo se samo zato. Za pravdu i slobodu. A u prvom redu za pravdu i slobodu naroda, koji je već dao za nju toliko krvi, suza i života.

U toj borbi za pravdu i slobodu bit će i ime našega mučenika Bratuža zastava, pod kojom će se izvojevati pobjeda. Pobjeda malih i siromašnih nad onima, koji stoje u moći i sjaju na vrhu piramide od kostura i lubanja svojih žrtava. — (t. p.)

Mučenik Lojze Bratuž med mrtvimi

Po skoraj dvomesečnem trpljenju umrl od zastrupljenja — Kordoni stražnikov krog pokojnika — Tajni pokop sredi noći

Razburjenje med našim narodom na Goriškem

Gorica, 19 februara 1937. (P. P.) — Lojze Bratuž je podlegel zastrupljenju po olju za mažo, kateremu je bil pri-mešan bencol, ki so mu ga villi v usta fašisti v Podgori na sam sveti večer, po groznem poldrugomesečnem trpljenju v noči od torka na sredo.

Čim je umrl, so stražarji obkolili hišo v Gorici, kjer stanuje njegova družina, in niso nikogar pustili zraven. Že v sredo zjutraj pa ni bilo več njegovega trupla v bolnici, kjer je prejšnjo noč umrl. Prenesli so ga še po noči na skrivaj v mrtvašnico na mirenskem pokopališču, ki je bilo tudi zastraženo po policijskih agentih, kateri so zabranjevali vsakomur dostop.

V teku popoldneva pa še bolj naslednji dan so se začeli zbirati ljudje iz vseh krajev Goriške okoli pokopališča, tako da so bili prisiljeni straže ponovno ojačiti. Zlasti veliko žen in deklet je prihitelo, ki so odločno zahtevale vstop u mrtvašnico. Agentje so jih sicer uljudno, a vendar energično in vztrajno zavračevali. Narod, ki se je tako v velikem številu nabral pred pokopališčem, je začel na glas moliti.

Končno se je skupini žen in deklet posrečilo vdreti v mrtvašnico. Postavili so krsto na vzvišenejšo mesto in jo dobesedno obsipali s cvetjem. Narod je ves čas stal mirno in dostojanstveno. Prizor je bil skrajno pretresljiv, tako da prisotni agentje in stražarji si ga niso upali motiti.

V četrtek, 18. februara, nekako po 10. uri zvečer, pa je krsta izginila iz mrtvašnice. Pokopali so mučenika v temni noči, ko ni bilo nikogar na pokopališču.

Razburjenje in ogorčenje med našim narodom na Primorskem je nepopisno, to tem bolj, ker so krivci, ki so znani tudi oblastem, še vedno v svobodi.

Ob novem mučeniku

Naša kronika bo zopet zabeležila: v torek dne 16 februara je podlegel v Gorici slovenski kulturni delavec Lojze Bratuž, poškodbam, ki so mu jih prizadeli fašisti ob napadu za Božič. Zapustil je ženo z dvema sirotama. In v naš »Črni koledar« bomo zapisali isto.

Tako delamo že dvajset let in več, morda sami zase, da vemo koliko nas je še, da štejemo vrste svojih prijateljev, ki se pod udarci in nasiljem, vedno bolj redčijo. Morda tudi za druge, ki čutijo z nami.

Ob takih prilikah zraste v nas neznanjska moč in čutimo, da bi bili kos nastilju tudi najhujšemu. Često nam žalost in gnev prekripta, jeza nas duši. A prehitro spoznamo, da smo majhni, neboljjenčki, kakor sta majhni in neboljjeni ubogi Bratuževi siroti, brez očeta, le z žalostno materjo. Pa nam upade pogum. Zazdi se nam, da drugače sploh ne more biti in udamo se v svojo usodo — prenašanja udarcev dan za dnem, leto za letom. Le sem pa tja se zasveti iskrica, svetla iskrica mladega upanja. Toda tudi ta ugasne, ko komaj zasveti. Saj je sama, čisto sama.

Padli smo v vrtinec. Že dvajset let, mora naše ljudstvo počasi hoditi po poti, po kateri je šel Bratuž. Čisto samo, gre naprej, se dviga, pada in spet dviga. A vedno je samo, kot sta ostali sami siroti mučenika Bratuža. Nikogar ni pred njim, ki bi mu kazal pot, ki bi mu pomagal prenašati breme in mu skušal lajšati gorje. Nikogar ni, ki bi stopil in ki je stopil v svet in bi brez strahu pokazal na to ljudstvo: Ecce homo — glej čovek!

Samo stopa preko gorja in tudi mi ga le gledamo. Zakaj smo tako hitro izgubili svojo moč in se zarili v malenkosti dneva, postali veliki le kadar si stojimo v sovraštvu eden proti drugemu, kadar hočemo povzdigniti svoj jaz. Tega danes, ko so naši fantje umirali po afriškem pesku, ko stoje v

španskih rovih... Danes kot nikoli, bi si morali biti edini in vedeti, da je fašizem ki nas mori, da je on, ki je ubijal in dušil s plini ljudstva v Afriki da on mori špansko ljudstvo danes.

V tej zavesti pa ne moremo biti malodušni in up nam lahko zraste, ker vidimo da v tej borbi nismo sami...

Bratuž je padel na poti iz cerkve, ki so si jo ustvarili ljudje, preprosti in čisti, ki vidijo Boga v nebesih, v oblakih, ki je dober in angelce ima okoli sebe, da čuvajo ljudi. Zamaknjen z ljudmi v to prikazen ni videl da stojijo zunaj oni, ki so to cerkev ustvarili za nasilje, ki blagoslavljaja tanke, da more ljudi. Ni videl tega, pa je padel.

Ali še nismo dovolj pretrpeli, da ne bi čutili, kje je resnica in katera pot pelje k rešitvi. Ali je bilo za to še premalo žrtv, da ne bi mogli spoznati. Ko so si ljudje o Božiču prislanjali svoje rešitev, je gotovo niso gledali sredi puškinih cevi. Njihovega Krista niso povzdigovale roke — s tanka. Pred njimi je vstajala prikazen, taka kot je bila pred tisoči leti in ne taka kot je danes.

Sami smo prešibki, da bi se postavili proti vsej tej sili, in obupati bi morali takoj. Toda danes nismo več sami. Goloroki so se vrgli ljudje nad strojnice naperjene proti njim in pred njihovo silo morajo utihniti, čeprav šele, ko imajo pred sabo gomilo trupel. Mnogo jih je bilo, ki so to spoznali in vedno več jih je med njimi, ki se bore. Vse Primorje trepete, ko sledi njih borbi in obrazi zaskrbljeni slede težkemu boju. Poslali so jim na pomoč tudi svoje sinove. Vidimo vedro čelo Križaja, spremljano od ropotanja motorja in strojnice. In za njim prihaja, ob spremljenju slovenske božične pesmi, Bratuž. Pred njim dolga vrsta, za njimi široko odprta pot. Oba in vsi žrtve istega, oba in vsi z eno in isto željo: veselo življenje vsaj onim ki nas bodo v borbi preživeli. AGIS

Lojze Bratuž

bruarja 1902 v Gorici. Komaj je dorasel, ga je že doletela maščevalna usoda svetovne vojne. Skrival se je z družino v podzemskih kletah, da bi bil varen pred granatami in šrapneli. Po kobariškem porazu so ga vlekli z vso družino v internacijo. Rotello di Campobasso in Ligurija sta mu bila nova dežela-mačeha. Po končani svetovni vojni se je vrnil s svojci v razdeleženo Gorico. Skrbni oče France mu je vsled prestalega trpljenja umrl. Študiral je par razredov gimnazije, dovršil učiteljske in leta 1922 maturiral v Tolminu, kjer je bilo tedaj še zadnje slovensko učiteljsiše.

Pokojnega Žižita je poznala vsa Goriška. Nastavljen je bil kot učitelj v Solkanu, v Kozani v goriških Brdih in v vipavskih Batujah. Tako tesno se je povezal z ljudstvom, da ga je ne le cenilo, ampak ljubilo z vso dušo, kakor znajo vzljubiti le Goričani. Rajni Lojze je bil izredno blag in živahen fant. Nikomur ni v svojem življenju prizadeval niti najmanjše krivice. Vedno smehljajoč, izredno domač, otroško skromen in ognjeno živahen je bil vzor učitelja in narodnega prosvetnega delavca.

Njegov poklic je bila glasba. Že kot dvanašletni fantič je orglal na harmoniju na Travniku v Gorici. Imel je izreden talent za petje in tekom par let si je pridobil mojstrsko rutino v vodstvu pevskih zborov in posebno v orgljanju. Prof. Srečko Kumar ni imel boljšega namestnika in komponist Vinko Vodopivec ni našel sposobnejšega interpretu, kot je bil Lojze Bratuž. Z vsem ognjem se je užgal za prosvetno delo in je bil najagilnejši član Prosvetne zveze v Gorici. On je ustvaril, vodil in izpopolnil pevski zbor »Mladike« v Gorici, da je sijajno nastopal v umetniško dovršenih koncertih. Teden za tednom je obiskoval pevske zore v podeželskih društvih in mojstrsko učil pevovodje v orgljanju in dirigiranju. Pokojni skladatelj E. Adamič se je čudil, ko je na pevskem tečaju v Gorici leta 1926 našel tako izbornen in izsolan material. Nad 150 pevskih zborov je izvežbal pokojni Bratuž.

Leta 1927 so bila uničena vsa prosvetna društva in z njimi so bili ukinjeni vsi pevski zbori. Narodna in umetna pesem na Goriškem je bila zatrta.

Lojze Bratuž ni miroval. S podvojeno agilnostjo se je lotil cerkvene glasbe in je organiziral cerkvene pevske zore. Sveta pesem je na Goriškem dosegla renesanso.

NADALJUJE SE NA 2. STR.

Kri brata Abela...

Mučeniku Lojzetu Bratužu v spomin

Mučeniška kronika naroda se množi. Za ustreljenimi in zaklanimi prihaja — zastrupljeni. Vse satanizme si je izmislil Herod, da bi bil pokoli slovenskih žrtv večji. Naša kri ob Soči nima več cene — prelivajo jo in moue nekaznovani zločinci ne da bi kdo črnil besedice. Živalska kri ima prednost in večjo veljavo kot človeška. Zločinstvo gre v klasje...

Z brezmejnim studom in z divjo ogorčenostjo smo čitali o strašnem zločinu, ki so ga barbarski teroristi izvršili na sv. večer v Podgori pri Gorici. To noč jih je zbodla nedolžna slovenska božična pesem v cerkvi. Ta mila nedolžna svetonočna popevka je razdražila Herode. Zgrabili so pevovodjo g. Lojzeta Bratuža in z njim štiri pevce. Tirali so jih v temno noč in jim nasilno vlivali strojno olje in benzol pomešan s sublimatom. Njih namen je bil, da zastrupijo pet nedolžnih ljudi. Brutalno nasilje je imelo strahovit učinek: terjalo je mlado življenje družinskega očeta, najblažjega moža, kar jih premore Goriška: Lojze-

Bratuža so zastrupili, ker je na sveti večer orglal svete božične pesmi v svetišču božjem.

Se tako divje pleme ima vsaj na sveto noč to pravico, da v svojem jeziku počasti novorojeno božje Dete, ki je vesoljstvu prineslo mir. Naš narod ob Soči pa ne sme niti na sveti večer peti v cerkvi svete pesmi, ker se je Herod boji.

Lojze Bratuž je mučenec slovenske nabožne božične pesmi. Zaradi nje so ga zastrupili. Strup je deloval počasi, a sigurno. Štiri dni je nedolžna žrtve blaznela v bolečinah. Po štirih dneh so Bratuža pripeljali v bolnico »Rdeča hiša«, kjer so zdravniki ugotovili zastrupljenje jeter. Proces je šel naglo svojo usodno pot. Čez šest tednov je Lojze umrl vsled zastrupljenja. V torek, 16 februara ob 6 uri zvečer je bil Bratuž mrtič. Herod se je maščeval nad nedolžnim življenjem.

Značilno je to, da je bilo celo življenje umorjenega Bratuža neprestano zasledovane maščevalne roke. Rojen je bil 17 fe-

ONIM, KI IMAJO NEPRIMICHNINE V JULIJSKI KRAJINI

Na vprašanje raznih naših čitateljev, ali velja prisilno posojilo na nepremičnine od 5 oktobra 1936 tudi zanje smatramo za potrebno, da jim naslednja pojasnimo damo:

Z zakonskim dekretom šte. 1743 od 5 oktobra 1936, objavljenim v Uradnem listu istega dne, je Italija razpisala 5 odstotno posojilo, ki je obvezno za vsake lastnike nepremičnin. Pri tem pa ni delala prav nobene razlike med italijanskimi in tujimi državljani. Radi tega morajo tudi oni naši rojaki, ki so se preselili v Jugoslavijo in so že postali tukajšnji državljani, tudi podpisati to posojilo, ako imajo še v Julijski Krajini nepremičnine. Posojilo znaša pet odstotno cenilno vrednost nepremičnine. Vrednost zemljišča se ceni po predpisanim zemljiškem davku, vrednost poslopij pa po dohodninskem davku, ki se plačuje zanje.

Od cenilne vrednosti se smejo na zahtevo odbiti pravilno vpisane hipoteke, toda rok za take priljave je že potekel 5 januarja t. l. Obenem s tem prisilnim posojilom se je uvedel tudi izreden 3 in pol promilni davek na nepremičnine. S tem davkom naj bi se v 25 letih amortiziralo posojilo.

Dekret šte. 1933 od 10 nov. 1936 je prinesel podrobnejša navodila, ki jih pa tu radi pomanjkanja prostora ne moremo objaviti. Naj omenimo samo, da poteče prvi obrok novega izrednega davka že prihodnji mesec.

Da se omogoči lastnikom nepremičnin podpisovanje in plačevanje posojila so z dekretom načelnika vlade od 11 decembra 1936 dali nekaterim denarnim zavodom pravico dajati predjume za podpisovanje posojila.

NADŠKOF MARGOTTI JE ZAČEL 7 RAZNARODOVALNIMI METODAMI TUDI NA TRŽAŠKEM

Trst, februarja 1937. — (p). — Mons. Margotti, goriški nadškof, ki je prevzel po prisiljenem odhodu škofa Fogarja, administracijo tržaško-koprske škofije, je že začel vse svoje raznarodovalne metode tudi na Tržaškem.

Tako ne sprejme nobenega duhovnika, ki se mu ne predstavi v dolgi duhovniški obleki, kakršna je v rabi v starih pokrajinah Italije in kakršna je že uvedel na Goriškem. Ker se naši duhovniki nočejo odrekati svoje stare pravice, rajši ne gredo k škofu. Radi tega je nastalo tudi v tržaško-koprski škofiji gotovo v vsej katoliški cerkvi sicer nepoznano stanje, da namreč duhovniki sploh niso videli in govorili s svojim škofom.

Tudi je že začel poitalijančevati mladino. Ker je verouk v maternem jeziku v šoli prepovedan, učijo slovenski in hrvaški duhovniki, kjer so sploh smeli ostati, šolske otroke verouk v cerkvi. Sedaj jim je škof Margotti ukazal, da morajo tudi pri tem pouku v cerkvi učiti otroke samo latinske molitve. Jutri bo pač še latinski jezik nadomestil z italijanskim.

Enako ni še uredil in očitno tudi noče urediti zadevo petih slovenskih duhovnikov, med njimi tudi openskemu dekanu Cinku, ki so sedaj prekrstili v Zinjia, katerim je šolska oblast še pred odhodom škofa Fogarja prepovedala vstop v šolo, da bi tam oni učili slovenske otroke verouk, seveda v italijanskem jeziku, mesto italijanskih učiteljev.

POTJERAN AMERIČKI DRŽAVLJANIN IZ GOLCA, SVOG RODNOG MJESTA

ZATO ŠTO JE LJUDIMA PRIČAO O AMERIČKI SLOBODI

Golc, februarja 1937. — Polovinom decembra bio je poslije dvadeset i devet godina došao da posjeti svoje rodno mjesto Maglica Ivan, koji je u Ameriku bio otišao kao dijete. U Sjevernoj Americi, u okolici Clevelanda, ima kuću i imanje, a i američki je državljanin.

Kao što je svuda običaj, i njega su saletili domaći ljudi pitajući ga za znanje i rodjake u Americi i za prilike koje tamo vladaju. Maglica je pripovijedao i u tom pripovijedanju je valjda spomenuo kako je u Americi sloboda za sve narode i jezike.

Za to su doznale vlasti i uskratile su mu daljnju dozvolu boravka, iako je imao prava da bude šest mjeseci u mjestu. Maglica je morao smijesta da ostavi sve i da se vrati u Ameriku, jer naše vlasti ne vole da se narodu priča kako drugdje vlada sloboda i pravica za sve ljude jednako.

Časopisje iz Jugoslavije moraju skrivati

Gorica, februarja 1937. — (Agis). — Kljub temu, da je izdala italijanska vlada dovoljenje, da smejo nekateri jugoslovanski časopisi v Italijo, jih naši ljudje le s težavo mirno in svobodno čitajo. Vedno češče vesti o zasledovanju in preganjanju naših ljudi, ki so čitali ali prodajali te časopise, nam potrjuje to. Ni čudno, da so razprodajo jugoslovanskih časopisov vzeli nase skoro samo Italijani. Zgodilo se je pa celo, da so pred tako prodajalnico čakali karabinerji ali fašisti, zlasti slednji, ki so zaplivali ljudi, kateri so kupili slovenski ali hrvaški časopis. Po Goriškem pa po nekod časopise, ki so dovoljeni, skrbno skrivajo in jih le z veliko previdnostjo čitajo ter dajejo drugim. Izgleda, da kljub načelni dovolitvi italijanske vlade ali delajo podrejeni organi nasprotno po svoji volji, ali pa imajo za to posebna navodila.

TALIJANSKI STUDENTI U EMIGRACIJI

IZRAZUJU SOLIDARNOST S NAŠOM OMLADINOM

»UDRUŽENI U ZAJEDNIČKOJ BORBI ZA OSLOBODJENJE HRVATSKIH I SLOVENSkih
MANJINA I TALIJANSKOG NARODA«

Niže nabrojene studentske organizacije u Beogradu primile su od talijanske antifašističke omladine ovo pismo kao odgovor na rezoluciju, koju smo bili donijeli u »Istri« od 4 decembra 1936.

Paris, 16 februara 1937. — Studentima demokratima, narodnim studentima, studentima narodno radikalne stranke, demokratske stranke, zemljoradničke, socialne ljevice, HSS, studentima organizacije za svjetski mir i za Društvo naroda, studentima — Slovincima udružene opozicije i akademskoj sekciji »Istra—Trst—Gorica« — Beograd — Jugoslavija.

Talijanski studenti antifašisti-emigranti zahvaljuju Vam na Vašoj rezoluciji od 24 novembra prošle godine i žele da se uspostave bratski odnosi između nas i vas da bi se tako pojačala borba protiv talijanskog fašizma i fašizma ostalih naroda, koji su upravljani protivu narodnih prava i sloboda.

Radije nas da možemo izraziti svoju solidarnost sa vama kao i sa svima studentima koji se bore protivu fašizma, a za narodne slobode.

Mladi talijanski antifašisti su protiv svakoga manevra koji potiče od fašističkih vlada a koji je upravljen protivu ostalih naroda, pod maskom dobre volje i mira, a koji je u stvari pokušaj da se slomi otpor njihovoga naroda kao i onoga potlačenoga. da bi se slomio blok sila koje su za mir, da bi pripremili nove pohode i nove ratove: osudjuju svaki pokušaj talijanske fašističke vlade koji ide zatim da odvoji Jugoslaviju od prijateljskih demokratskih zemalja i da razjedini snage naroda na Balkanskom poluostrvu da bi postala nova ognjišta rata. Oni su uvjereni da vlade koje ugnjetavaju svoje narode, ne mogu nikada postati elementi mira i ne mogu nikada ustati u odbranu slobode i nezavisnosti ostalih naroda.

Mladi talijanski antifašisti koji žive u izgnanstvu govore također i u ime svojih drugova bačenih u fašističke tamnice i konfiniranih na otocima i u ime onih mladih koji nastavljaju borbu pod terorom talijanskog fašizma, na Vašoj strani, protestuju protivu ukida vaših političkih i nacionalnih prava, protiv svakog ometanja upotrebe vašeg jezika, prava organizovanja, što znači protiv sviju nasilja i formi nacionalnog ugnjetavanja kojima su podvrgnute hrvatske i slovenske manjine u Italiji.

Oni smatraju da je tlačenje slovenske i hrvatske manjine u Italiji, kao i tlačenje talijanske manjine u Austriji, rezultat tradicijama slobode talijanskog Risorgimenta i izdajstva spram pomena mučenika i heroja koje je talijanska omladina uvijek žrtvovala u borbama protiv tlačenja, za slobodu i nacionalnu nezavisnost naroda.

Mladi talijanski antifašisti ustaju protiv laži od strane raznih fašizama koji prikazuju narode podjeljene u dvije grupe: na narode ugnjetače, na vodno »izabrane« i na narode potačene, prikazane kao inferiorne.

Mladi talijanski antifašisti koji se bore za slobodu svojih naroda od fašizma, ne mogu da se ne odazovu borbi kojeg bilo naroda i koje bilo narodne manjine.

I vi i mi, borimo se protiv istoga neprijatelja. Uđružimo se dakle, u borbi za zajednički ideal slobode: za oslobodjenje slovenskih i hrvatskih manjina, za oslobodjenje talijanskog naroda od zajedničkog ugnjetača, od ratnog izazivača — od fašizma.

Bratski pozdrav od studenata antifašista talijanskih emigranata

KRI BRATA ABELA ...

(NADELJEVANJE S I. STRANI)

Ni je bilo veće cerkvene slavnosti, da ne bi pri njoj orglal in dirigiral gospod Žiži. Poznala ga je vsa dežela. Pokojni nadškof Sedej ga je imenoval za nadzornika cerkvenega petja v nadškofiji, ter ga poklical za učitelja petja v Malo semenišče v Gorici. Dijaki so vriskali od veselja, ko so našli v rajnem Bratužu iskrenega prijatelja in vseščega strokovnjaka.

Začel je s kompozicijami. Uglasbil je veliko lepih, moderno zasnovanih pesmi, ki so priobčene v pesmaricah: Gospodovi dnevi, Ave Marija in Božji spevi. Iskal je občuteno besedilo in takoj mu je privrela na dan sveža, pestra in harmonije polna pesem Lojze Bratuž je bil glasbeni umetnik in poleg Vodopivca najbolj nadarjen komponist na Goriškem. Ko je bil na višku razmaha, pa je udarila vanj z vso silo maščevalna roka. Kazensko so ga prestavili v provinco in ga po nekaj mesecih suspendirali. Brez službe se je vrnil domov in nadaljeval s poučevanjem petja v Malem semenišču. Zloglasni Sirotti ga je odslovil iz zavoda in leta 1931 so ga pretepli ter ga vrgli v goriško ječo za pol leta. Ves skrušen in bolehen je prišel iz ječe. Blaga mati, ki je videla sina uničenega, je od žalosti zbolela in umrla.

Leta 1933 se je Lojze poročil z Ljubko Sorlijevo iz Tolmina. Upal je, da bo imel mir pred preganjalci vsaj v družini. Ves srečen se je radoval svoje prvorojene hčerke in pred tremi meseci je dobil sinčka. Ljubezen do petja ga je nagnila, da je zadnja leta sprejel organistovsko službo v Podgori in privatni pouk za podeželske cerkvene pevovodje.

Pa se je spet stegnila zlohotna mašče-

valna roka in mu nalila strupa, ki ga je umoril. Ob njegovih mrtvaških postelji je zaplakal narod ob Soči in jokal kot neboljena vdova in dva nedolžna otročička, sirotka. Zastrupljena kri blagega Lojzeta in nedolžni jok osirotelih otročičev kliče v nebo po maščevanju. Saj ni mogoče, da bi ta kruti zločin ostal nemaščevan.

Maščevalna roka ni niti po smrti pustila mrliča v miru. Zdivjano sovraštvo napram Slovincem in strah pred njimi, je preprečilo celo pogreb blagega pokojnika. Značilno je, da imajo vsi narodi, tudi najbolj barbarski spoštovanje do mrličev. Pokojnega Bratuža pa so pokopali kakor steklega psa. Par ur po smrti so ga skrivaj vlekli na pokopališče v Štandrežu. Zastržili so vse dohode in zabranili celo ženi in bratoma, da bi se poslovili od mrtvega Lojzeta. Herod se je bal, da ne bi Bratužev pogreb nastal tiha manifestacija Goriških Slovincov. Pokojni je ležal zastražen v mrtvašnici. Dekleta so prodrla kordon in obsula mrtvega mučenca z rožami. Pokopali so ga v temni noči na skrivaj. Niti potrta vdova in otročiči se niso mogli posloviti od ljubelega očeta. Brez pesmi je bil pokopan on, ki je pesem tako zelo ljubil. Barbari so se maščevali nad nedolžnim!

Naš narodni martirologij se polni. Zadnji mučenec je Žiži Bratuž, katerega so zastrupili zaradi svete božične pesmi. Dovolj je krvi! Kri brata Abela — mučenca Lojzeta Bratuža — vpije v nebo! Polni ogorčenja in grozne žalosti zahtevamo: čuvajte našo kri! Mučenec Lojze! Nikdar te ne bo pozabil naš narod. Samoten je bil tvoj pogreb, zato bo tvoje vstajenje veličastno. Spavaj v miru! Večeu ti spomin. Grivški.

Maša zadušnica in komemoracija v Ljubljani

Ljubljana, 23 februarja. (Agis) Čeravno so zadnja poročila o brezupnem stanju Lojzeta Bratuža, ki je postal žrtev fašističnega nasilja, vzbujala temne slutnje, vendar nas je vest o njegovi smrti bridko zadelo.

Kot je naš list že poročal, je bil Lojze Bratuž z nekaterimi drugimi cerkvenimi pevci v Podgori pri Gorici napaden od fašistov, ki so jih prisilili, da so pili strojno olje. Bratuž, ki je bil manj odopen kot ostali, sicer vaje vsakovrstnega preganjanja, pretepanja in zaporov, je odnesel najtežje posledice. Dobil je živčni napad, nakar je bil prepeljan v goriško bolnico, kjer se mu pa stanje kljub skrbni negi ni zboljšalo. Po brezuspešnem zdravljenju je bil poklican nalašč zato specializist iz Padove, ki je ugotovil zastrupljenje z bencolom, kateremu je bil najbrže prirešan tudi sublimat. Ugotovil je razkranjanje jeter in ledvic ter izključil vsako upanje na rešitev. Pokojnik je skoraj dva meseca trpel grozne muke in visel med življenjem in smrtjo. Ko so ga obiskovali svojci in znanci, jih je sam miril češ, kaj bi se razburjali in kvarili živce, ker je vse zaman. Zavedal se je svojega brezupnega zdravstvenega stanja, a kljub temu ni klonil. Padal je iz nezavesti v nezavest, a v momentih prisebnosti je bil kljub vsemu neverjetno veder ter z vso potrpežljivostjo prenašal grozne muke. V ponedeljek zvečer, to je na predvečer njegove smrti, so mu njegovi prijatelji zapeli podoknico. Ves zavzet jih je poslušal in dejal: »Goriške slavčke slišim, ki oznanjajo skorajšnjo

pomlad«. V teh besedah zveni vsa njegova blaga in velika duša.

V sredo zjutraj je prispela v Ljubljano brzobjavna vest o njegovi smrti. Umrl je v terek dne 16 februarja, v najlepši moški dobi in na predvečer svojega petintridesetega rojstnega dne. Čeprav je bilo to prva in edina vest u Bratuževi smrti, smo čutili, da se v Gorici nekaj dogaja. Po naknadnih ustnih sporočilih smo zvedeli o nečloveškem postopanju z blagim pokojnikom.

Vest o tem postopanju je bila za nas poseben udarec. Kakšen je moral biti šele za mlado vdovo Ljubko in dveh otročičkov, komaj dveletne Lojzke in tri mesece starega Andrejčka?

Danes ob sedmih, smo se spomnili pok. Lojzeta z mašo, ki jo je bral frančiškanski provincial pater Rant ob prepeljavanju članov akademskega zbora. Posmrtni govor je imel njegov najljubši prijatelj prof. Filip Terčelj, ki je v kratkem a gniljivem govoru pred nas postavil pokojnikovo podobo. Cerkev je bila napolnjena raznega občinstva, predvsem zastopnikov vseh emigrantskih organizacij in zastopnika mestne občine ljubljanske.

MARIBOR LOJZETU BRATUŽU

Maribor, 23 februarja 1937. V nedeljo ob pol 12 uri bo v tukajšnji frančiškanski cerkvi maša zadušnica za blagopokojnim Lojzetom Bratužem, ki je postal žrtev nasilja, ki so ga izvršili nad njim na sam sveti večer v Podgori pri Gorici. Počastimo Mariborčani njegov spomin z udeležbo pri nedeljski maši zadušnici!

KORIZMENA POSLANICA GORIČKOG NADBISKUPA

MARGOTTIJA

o fašizmu i duhovnoj obnovi
talijanskog naroda

Apostolski administrator tršćansko-koparske biskupije i za svrgnuta biskupa Fogara, gorički nadbiskup Carlo Margotti, izdao je korizmenu poslanicu (razumije se, jedino na talijanskom jeziku) u kojoj među ostalim kaže o politici i fašizmu i ovo:

»Veliki rat je bez sumnje zacijelio mnoge rane, spatio je i očistio mnogu nečistoću, a fašizam (o velikim F-u originalu) koji je došao iz svjetskog uragana i usao u svoje ruke uzde i vodstvo Nacije, spasio je naciju i donio je pravu pobjedu i mir. Između mnogobrojnih političkih i socijalnih mjera, fašizam nije zanemario ni moralni ni duhovni preporod dobrog talijanskog naroda.

Ako se danas u Italiji, da se ne spominje ostalo, poštuje religija; ako izvjesna nemoralna štampa ne kola među publikom; ako svaki zločin kojega osudjuju Božanski zakon progone i zemaljski zakoni; ako je Crkva slobodna u svojoj apostolskoj misli i ako je Rimsko pitanje tako sretno riješeno; ako sloga korisno spaja crkvene i svjetovne vlasti, za sve to moramo zahvaliti ovom jakom pokretu (fašizmu), bogatom plemenitim idealima, koji je od svoga osnivača i vođe doveden uz tolike poteškoće, do svoga današnjeg grandioznog razvitka, do potpunog ostvarenja kuražnog programa, do uspostavljanja Imperija u ovoj Italiji koju su mnoge paklene sile (sankcionističke države) htjele upropastiti. Sve je to božja providnost i mi moramo zahvaliti Providnosti i diviti se Corleju (Mussoliniju) koji je bio sredstvo te božje providnosti.

Sto prema jedan da će Margotti postati papa...

80 PROSVJETNIH DRUŠTAVA I 300 ZADRUGA U JULIJSKOJ KRAJINI

U »Istorijskoj hronologiji jugoslovenskih zemalja« (prilog Almanaha Kraljevine Jugoslavije), koja je preporučena za sve srednje i stručne škole u državi, čitamo na koricama pod »Sloveni u svetu« da u Italiji ima 645.000 Hrvata i Slovenaca, koji da imaju 80 prosvjetnih društava i 300 zadruga. Istina da je ta »Hronologija« štampana 1930 godine, ali ni tada to nije bilo tačno, a kamoli sada. Medjutim se knjigom služe profesori i djaci i mnogi će povjerovati da je tih »80 prosv. društava i 300 zadruga« stvarnost.

Kada se bude izdavala po drugi put ta publikacija, trebat će upozoriti sastavljače na to. A ima još nešto, naime, da se o Hrvatima i Slovincima u Italiji može napisati ipak više od četiri i pol retka, kada se o Srbima i Hrvatima u Rumunjskoj piše dvostruko.

Zadnji dekreti o izpremambi prümkov Nemcev

Zadnji dekreti o izpremambi prümkov Nemcev na Južnem Tirolu, so bili objavljani v Gazzetti Uff. od 1. 19., 23., 24. in 30. septembra 1936. ter nosijo vsi datum od julija 1936!!!

DOGOĐAJI U ČEHOSLOVAČKOJ I NAŠ ANTIFAŠIZAM

Naš antifašizam ima svoju osnovu, koja je u najtežnjoj vezi s našim najvitalnijim pitanjem. Borba za manjinska prava može se danas voditi samo antifašistički, jer je fašizam sam po sebi ne samo grob manjinskih prava, nego i grob samih manjina. Fašizam ni riječju ni djelom ne priznaje nacionalnih manjina u fašističkoj državi, jer ima totalitaristički, sveobuhvatni cilj u prvom redu u nacionalnom i rasnom pogledu, a zatim u privrednom i socijalnom. Fašistička doktrina, po kojoj su uređeni svi zakoni fašističke države, isključuje iz teorije i prakse pojam nacionalne manjine i onemogućuje ma kakvu akciju, ili manifestovanu težnju nacionalne manjine. Jugoslavenu »nema« u Italiji ne samo zato, jer nas Talijani mrze, nego i zato, jer smo praktički izbrisani iz statistike, iz zakona, iz cirkulacije, koja bi bila od države priznata. Mi nemamo u fašističkoj Italiji pravo na bilo kakav apel, jer nas prosto — nema. Svaki naš izražaj smatra se subverzivnom pojavom, koja je uperena protiv osnovnih ideja fašizma i protiv praktične zakonske osnove fašističke države.

Već zato, dakle, jer je fašizam najbrutalnije negirao i teorijsku, idejnu, i praktičnu egzistenciju nacionalne manjine, mi moramo biti odlučno protiv fašizma, a za demokraciju.

Za demokraciju moramo biti zato, jer se jedino u demokratskim slobodama može zamisliti i naša manjinska sloboda, jer jedino demokracija, svim svojim osnovnim načelima, može da garantira i jednoj nacionalnoj manjini u demokratskoj državi normalan politički, kulturni i ekonomsko-socijalni život. Tamo gdje svaki građanin ima svoju građansku slobodu može je imati i pripadnik nacionalne manjine. Tako je i s pravima. U okviru demokracije garantovane ustavom, problem manjine ne može nikada biti tako težak, da bi moglo biti govora o opasnosti za opstanak manjine. U demokratskoj državi manjina ima mogućnosti da se bori za ostvarenje svih svojih prava, a protiv eventualnih nepravda, koje bi joj bile nanesene eventualnim administrativnim pritiskom ili valom izvjesne netolerantne politike. Jednom riječju: demokracija je osnovni uslov za život i opstanak nacionalne manjine.

Naš manjinski antifašizam i demokraciju možemo ilustrirati sa mnogo primjera. Često smo isticali prilike u Jugoslaviji kao karakteristične za odnos manjine prema većini. Ali i u slučaju Jugoslavije opazimo, da je s postepenim vraćanjem općih demokratskih sloboda nastalo bolje doba i za nacionalne manjine. Često smo spominjali i Čehoslovačku i isticali demokratski postupak čehoslovačke većine s njemačkom manjinom. Sad imamo prilike, da u jednom novom događaju još jednom potcrtamo upravo školski primjer velike prednosti čehoslovačke demokracije za njemačku manjinu. Taj događaj nas ne upozorava samo na to, kako mudro postupa jedna demokratska vlada, kad opaža da se odnosi s Njemačkom mogu poboljšati ako se njemačkoj manjini dadu još veća prava i mogućnosti razvoja, nego ovim povodom bivamo, osim toga, naročito radosno iznenađeni time što vidimo, da se usprkos jednog iakog fašizma u svijetu čehoslovačka demokracija bori protiv fašizma slobodom, a ne fašizmom. Dokazuje se još jednom, da se u slučaju fašizma klin ne izbija klinom, makar i iznimno, nego da se fašizam izbija samo demokracijom. To je naročito poučno za one, koji se kane boriti s fašizmom tako da i sami postaju fašisti.

Pred par dana je vlada dra Hodže sklopila izvjesni sporazum s predstavnicima Nijemaca u Čehoslovačkoj u pravcu davanja novih koncesija njemačkoj manjini. Držeći se svojih demokratskih tradicija u manjinskoj politici Čehoslovačka je vlada objavila proklamaciju o novoj svojoj brizi za njemačku manjinu u političkom, kulturnom i ekonomskom pogledu.

Pošto su Nijemci u Čehoslovačkoj važni na industrijskom polju, a pošto je njihova industrija u posljednje vrijeme stradala, to je vlada zaključila, da će naročitu pažnju posvetiti oživljenju njihove industrije, naročito nezaposlenosti među Nijemcima. Brinut će se za javne radove i pazit će da se u krajevima gdje stanuju Nijemci zaposluju u prvom redu domaći, njemački poduzetnici i radnici. Pored mjera ekonomskog karaktera vlada će poduzeti u korist Nijemaca i niz mjera socijalnog karaktera, a sve socijalne ustanove za njemačku omladinu prepuštiti će njemačkom vodstvu. Naročito je karakteristično u vladinoj proklamaciji ono o primanju Nijemaca u državnu službu.

Za primanje u državnu službu već je ustav Čehoslovačke republike u drugom odjeljku 128 paragrafa odredio glavne direktive odredbom da »razlika u vjeroispovijesti, vjeri, religiji i jeziku nije nijednom građaninu Čehoslovačke republike u granicama zakona na smetnji, naročito što se tiče pristupa u javnu službu, zvanja i činove«. Pored tog ustavnog principa priznaje vlada trajnu vrijednost i principu, koji su primili nadležni međunarodni faktori, da je bezuslovna lojalnost prema državi prirodna pretpostavka prava narodnih manjina. Vlada može objektivno konstatovati, da čim dalje tim punije dolazi do izražaja i moralna snaga čehoslovačke državnosti u pravcu konstruktivne narodnosne saradnje. Taj fakat, a zatim sve jače poznavanje zvaničnog jezika omogućuju vladi da preduzme dalji korak u primanju pripadnika narodnih manjina u državnu službu i da

NAŠE LJUDI VABIJO V ABESINIJO

VSE DELAVCE KATERI NISO V FAŠISTIČNIH SINDIKATIH POŠILJAJU V AFRIKU

Trst, januarja 1937. — (Agis) — Kljub temu, da je še danes ostala v Abesiniji velika večina vojaštva še iz časa vojne, se v Italiji ni zmanjšala brezposelnost. Zlasti v naših krajih se opaža čimdalje večja nezaposlenost. Naš človek zlepa več ne dobi zaposlitve, ker prihajajo v poštev pri vseh delih predvsem priseljenci iz notranjosti države. Pač pa se je pojavila v naših krajih močna agitacija za izseljevanje v Abesinijo. Po vseh večjih krajih, zlasti tam, kjer so sedeži fašija, vabijo naše fante in može da se prijavijo za izselitev. V reški pokrajini obljubljajo prijavitelcem po 25 lir dnevnega zaslužka, ponekod v tržaški pokr. celo 60 do 80 lir na dan. V sami Nabrežini, kjer je svojčas cvetela kamnoseška obrt in je na stotine delavcev iz Nabrežine in okolice služilo kruh, se je prijaviilo nad 25 oseb za začasno izseljenje v Abesinijo. Pripomniti moramo, da so med njimi celo bivši podjetniki. To je pač najlepši dokaz, kako slabe razmere vladajo pri nas. Naš človek si pač pomaga, kakor si more, vendar je le malokje še vpoštevana njegova prošnja. Zato iz obupa naseda fašističnim vabam in se javlja za Abesinijo. Temu, da imajo fašisti med našimi ljudmi tupatam uspeh, se ni čuditi. Če se hoče naš človek

izogniti stradanju in preskrbeti svoji družini košček kruha, mora pač zagrabiti tudi za tako priliko, kakršne bi v znosljivejših razmerah s prezirom odklanjal.

Vodice, februara 1937. — Nakon završetka gradnje cesta i drugih vojničkih objekata, naši su ljudi ostali i bez orno malo posla kojega su imali tu i tamo, a budući da je zabranjeno palenje ugljena, to je naš kraj ostao bez igdje ičega.

Nekoliko naših ljudi išlo je starješini milicije u Podgrad, tražeći da im se dade bilo kakav posao, jer da im obitelji skapavaju od gladi, ali im je milicija tražila legitimacije fašističkih sindikata. Naši ljudi ih nisu imali, jer nisu bili članovi, pa im je rečeno da mogu otići kao radnici-milicioneri u Abesiniju. Jedan između tih ljudi, Pregelj Ivan zvan Pepetov, imao je jedini člansku kartu fašističkog sindikata. On je kartu pokazao starješini milicije, ali mu je taj rekao da ni on ne može dobiti posla, jer da si nije još promijenio prezime. (Taj isti Pregelj je par dana kasnije osuđen na 300 lira globe i 14 dana zatvora, jer je otišao paliti ugljen u šumu Sanković Ivana iz Žejana, kako bi zaradio komad kruha za djecu.)

OSUDJEN NA ZATVOR I GLOBU RADI ŠVERCA I MJESTO U ZATVOR POSLAN NA SILU U ŠPANIJU

Zazid, februara 1937. Početkom ovog mjeseca bio je na silu otpremljen u Španiju naš mladić Kocjančić Stjepan zvan Mežnar, star 29 godina. On je bio osuđen na tri godine zatvora i globu od 10.000 lira radi švercovanja. Budući da nema nikakova imanja, to mu je i globa pretvorena u zatvor kojega je imao ove dane da počne izdržavati. Međutim su par dana prije došli k njemu karabinjeri i brigadir mu je naložio da se odmah prijavi uredu za sakupljanje dobrovoljaca u Trstu, i da će biti poslan u Španiju. Kada mu je Kocjančić kazao, da on voli otići u zatvor nego u Španiju, karabinjer ga je prisilio da potpiše neki dokument s kojim se Kocjančić obavezuje da će ići kao dobrovoljac generala Franka u Španiju, a pri tome mu je rekao, da Italija neće takove tipove badava hraniti po zatvorima. Osim toga mu je izjavio, da će mu pri povratku iz Španije biti oprostena kazna, a u Španiji da će dobiti i lijevu plaću. Nemajući kuda, Kocjančić je eto otišao kao »dobrovoljac« generala Franka u Španiju.

NAJPREJ V ABESINIJO, POTEM V ŠPANIJO

Trst, februara 1937. — (Agis) — Nabrežinski politični tajnik se je priglasilo

pot prostovoljec za Abesinijo, to pa ne iz navdušenja do »mle domovine« temveč da se izogne velikim nevšečnostim, ki si jih je nakopal, po vzgledu drugih svojih kolegov širom naše zemlje. Med mnogoterimi je tudi ta, zlasti v naših krajih pogosto, da je napravil veliko vsoto denarja, ki je bil last fašistične organizacije, poleg tega pa je bil čez glavo zadolžen pri raznih trgovcih in v drugih lokalih.

Ko je odhajal v Abesinijo, so razni priseljenci, njegovi sonarodnjaki, privedli nabralno akcijo med Nabrežinci, češ, da zbirašo za darilo odhajajočemu in »zaslužnemu« tajniku. Za to akcijo pa ni tčalo drugo kot to, da so hoteli z nabranim denarjem poravnati vsaj del tajnikovih privatnih dolgov. Med oblastmi se je vendar našel pošten človek, ki je zaslutil, v kakšne namene je prirejena akcija in jo je kratkoma lo prepovedal. Tako je tajnik odšel z neporavnanimi dolgovi, upnikom pa ni ostalo drugega kot potrpljenje in upanje na njegov povratek, da ga potem zgrabijo. Po končani abesinski vojni se je tajnik vrnil v Nabrežino. In razumljivo, napadli so ga ponovno vsi upniki, da jim vrne denar, on pa, da se jih reši, je ponovno prevzel vlogo prostovoljca in odšel v Španijo, tako da so ubogi ljudje zopet ostali na cedilu.

Pismo sa madridske fronte

Naš rojak Albin Marvin piše iz bolnice

Italijanski antifašistični list »Grido del popolo« prinaša pismo našega rojaka Albina Marvina, ki se bori v međunarodni brigadi »Garibaldi« pri Madridu, z datumom od 3. II. 1937. V tem pismu, ki ga prinašamo v izvlečku, pravi sledeće:

»Ne vem kako bi se opravičil radi svojega dolgega molka. Posebno, ker sem imel časa dovolj, ker sem bil pretekli mesec 20 dni v bolnici radi strela, ki mi je šel skozi levo nogo in ostal v desni.

V bataljonu se počutimo vsi dobro. Razmerje med vojaki in oficirji je bratsko. Tu je v resnici prava avangarda italijanskoga delavskoga ljudstva, ki se bori proti špan-skemu, nemškemu in italijanskemu fašizmu. — Da tudi proti italijanskomu fašizmu. V Pozueli so stali proti nam Italijani. Po informacijah gre za črne srajce. Nekega večera je sovražnik izvedel na nas močan napad s tanki, artilerijo, strojnicami in puškami pri Pozueli, ki smo jo mi zavzeli. Po teški borbi je bil odbit i pustil na terenu mnogo mrtvih. Ko so se fašisti umikali smo slišali različno kletvice in besedičenje v italijanščini. Nemogoče je bilo ti identifi-

cirati njih mrtvece radi nevarnoga položaja v katerem so bili... Pred štirimi dnevi so se spustili na našem teritoriju štirje italijanski avijatičarji. Ne ve se še kako se je to zgodilo. Gotovo pa je, da imamo tri aparate več, ker se je četiri pri spuščanju razbil. Zelo nas imajo radi Španjolci radi našega bojevitoga duha in junaštva. O junaštvu »garibaldincev« bi bilo treba pisati posebno knjigo. Če bi jo hotel napisati bi moral govoriti o stotinah tovarišev. Kakor se je govorilo o Guidu Piccelliu, ne da bi govorili o Jacchiji, starem iredentistu, ki je umrl nekoliko dni po junaški bitki pri Parmii itd....

— Novi kontingenti talijanskih četa ponovno odilaze iz Italije u Abesiniju. Tako je iz Napulja krenuo jedan brod sa 82 časnika i 1835 vojnika.

— Put Mussolinija u Tripolis na otvorenje automobilskog obalnog drumca je dvojnobe nakon atentata na podkralja Graziana u Addis Abebi.

čim dalje tim više uzima u obzir interese ne samo opće, kvalifikacione i regionalne, nego i manjinske interese u pravcu pravednog razmjera. Jezične potrebe narodnih manjina u odnosu s javnim zvanjima i organima su do krajnje granice osigurane ustavnim jezičnim zakonom. Vlada smatra kao prirodan imperativ političkog morala i mudrosti, da se zakoni republike bezuslovno ispunjavaju u svima sektorima javne uprave. Uz jezično naređenje o dopisivanju sreskih i nekih drugih vlasti s općinama, čija je pretežna većina tudjeg jezika, vlada je poduzela mjere, da se spisima na zvaničnom jeziku bez specijalnog zahtjeva i besplatno prilaze prevod na jezik nacionalne manjine općine. Vlada je voljna da razmjere jezičnih ispita uredi prema stvarnoj potrebi s obzirom na upotrebu molioca u javnoj službi i da pomogne izdavanje odgovarajućih udžbenika.

Vladin predlog državnog budžeta dokazuje volju čehoslovačke vlade, da državna politika demokratske republike smatra za svoj veliki politički i moralni zadatak da do krajnjih granica svoje finansijske mogućnosti pomaže i prosvetu svojih sugrađana i naroda drugih jezika.

MALE VESTI

— V neki baraki pri Cerovem so našli mrtvega 60-letnega Alojzija Strgarja. Menda ga je zadela kap.

— V Sv. Jakobu pri Kanalu je uničil požar 8 ha gozda, kar znaša okoli 5000 lir škode. V Idriji je zgorelo skoro vse Gregorju Bremcu, ki ima okoli 65.000 lir škode. Gabrielu Birsi v Rihembergu pa je požar hiše povzročil za 45.000 lir škode.

— Radi žganjekuhe so v Goču pri Vipavi aretirali Alojzija Mohoriča in Josipa Vovka ki sta dobila po 3 mesece in 100 lir kazni.

— Trinajstletnega Alojzija Černeta iz Grgarja je nevarno ranila granata, ki je ostala iz svetovne vojne. Morali so ga odpeljati v bolnico.

— 20.000 osuđenika pušteno je na slobodu iz raznih talijanskih zatvora povodom rođenja drugog prijestolonasljednika. Tvrdi se, da je preko 50 posto kažnjjenika u cijeloj zemlji tim ukazom sada oslobođeno zatvora. Sadašnja amnestija nije se protegla i na kažnjjenike, koji sjede po raznim koncentracionim logorima po zakonu o zaštiti države.

— Svi radnici koji idu na rad u Abesiniju postaju milicioneri, javlja talijanska štampa iz Addis Abebe. Oni su automatski uvršteni u miliciju čim se ukrcaju za Afriku.

NAŠA KULTURNA KRONIKA SEDEMDESETLETNICA UČITELJICE IN PISATELJICE MARICE BARTOLOVE

Ljubljana, 15. januarja 1937. (Agis). Naša rojakinja ga. Marica Bartolova praznuje te dneve svoj sedemdeseti rojstni dan. Po rodu je Tržačanka iz družine Nadliškovih. — V Gorici je študirala učiteljšče, kjer se je navžila narodne zavesti s katero je šla med ljudstvo. Prvo njeno mesto je bilo na Proseku, nato pa je 12 let učiteljvala v Trstu pri sv. Ivanu. Tu se je udeleževala v javnem življenju zlasti kot pisateljica in razvila vse svoje sposobnosti. Z vsa vemo se je posvetila narodnemu in prosvetnemu gibanju, posebno med slovenskim ženstvom. S svojimi prispevki je sodelovala pri tržaški »Edinosti«, pri »Slovenskem narodu«, »Slovenskem svetu« in »Slovenki«, kateri je bila tudi urednica od leta 1897 do 1900. Kot pisateljica in mentorica je štela vse, zlasti svoje mlajše tovarišice. Sama je pisala povesti in slike iz tržaškega in učiteljskega življenja. Pozneje je stopila v krog sotrudnikov »Ljubljanskega Zvona«. Njene najbolje stvari pa so izšle v »Slovenki«, kot »Moja prijateljica«, »Na obali«, »Strte peruti«, »Slike in sličice iz življenja«, »Pod streho«, »Fata morgana« itd. Mnogo je pisala za mladino in sodelovala v »Zvončku«. — Kot je bila vestna in dosledna pri urejevanju ženskega lista in sodelovanju pri raznih drugih listih, pri narodnih organizacijah v šoli in drugod je bila tudi vestna in skrbna družinska mati hčerki in današnjemu pisatelju Vladimirju. — V tržaškem javnem življenju je zavzemala vidno mesto, a bila je in ostala skromna. Po prevratu se je preselila s svojo družino v Ljubljano, kjer živi še danes. Jubilantki tudi mi izrekamo iskrene čestitke in voščila z željo, da bi učakala še mnogo let zdrava in krepka!

KOMPONIST ZORKO PRELOVEC PETDESETLETNIK

Ljubljana, 15. februara 1937. (Agis). Za svojima dvema ožilma rojakima in javnima delavcima Bratino in dr. Močnikom se je te dneve srečal z Abrahamom tudi Zorko Prelovec, komponist in dolgoletni zborovodja »Ljubljanskega Zvona«. Zorko Prelovec ni dobro znan samo med svojimi Idričani, ampak tudi med Ljubljančani in Slovenci sploh. Dolga leta je urednik slovenskega glasbenega lista »Zbori«, znan pa je tudi po svojih kompozicijah, zlasti splošno znani »Oj Doberdob, slovenskih fantov grob«. Ob njegovem pedesetem jubileju mu čestitamo iz vsega srca in želimo, da bi nam še dolga leta pel pesmi in užival simpatijo svojih pevcev.

PRIVREDA I SOCIJALNA POLITIKA

Poznati naš privredni i socijalno-politički spisatelj, bivši dugogodišnji vijećnik Trgovinsko-industrijske komore u Osijeku, gosp. Hinko Sirovatka, napisao je povodom publikacije zagrebačke T.-I. Komore »Anketa o radničkim nadnicama i zaradi u industriji« važnu studiju »Privredni i socijalni odnosi u Jugoslaviji« — Problem staleškoga prestavnništva s predgovorom g. dra J. Stefanovića, profesora državoslovne znanosti na Sveučilištu u Zagrebu.

Knjiga stoji Din 50.— te se naručuje kod samoga pisca: Hinko Sirovatka, Zagreb. Hatzoga 12, tel. 97-25.

POROKA IN DIPLOMA

Kamnik, 23. februara 1937. V mekinjski cerkvi pri Kamniku se je v nedeljo, dne 7. februara t. l. poročil naš zvesti in marljiv član tovariš Rutar Franc, doma iz Volč pri Tulminu z gospodično Tončko Pleveljevo iz Mekinj (Keršiči). Novo-poročencema želimo obilo sreče in zadovoljstva v novem zakonu.

Beograd, 16. febr. 1937. — Na pravni fakulteti beogradske univerze je diplomiral Križančić Silvo iz znane rodoljubne družine iz Bazovice.

Našemu dragemu Silvu, ki se je že iz gimnazijskih let vneto udeleževal v emigrantskih organizacijah, vsi prav iskreno čestitamo!

ATENTAT NA GRAZIANI,

englesko oružanje i car Haile Selasie

Graziani kao potkralj
Nema mnogo sreće
Abuna se pokorava
Ali buna neće.

Iz dnevne štampe su već poznati detalji, u koliko su točni radi talijanske cenzure, o atentatu na potkralja Abesinije Graziana. Atentat se dogodio u srijedu 17. o. m. j., a ne u petak 19. o. m. j. kao što je ostala štampa javila. Jer talijanski listovi su 17 donijeli opise velike svečanosti u Adis Abebi koje da su izvršene toga jutra u slavu rođenja sina prijestolonasljednika. Opisi u talijanskim listovima ne spominju tog dana atentat, već poznatim fanfaronskim stilom opisuju oduševljenje Abesinaca. Tako na pr. jedan list piše o povorci ovako:

«...Seguivano in massa notabili indigeni. Il grosso del corteo era formato da fascisti, da soldati, da cittadini, che cantavano gli inni della rivoluzione con evviva al Re e al Duce — L'intera città è in festa...» (»San Marco« od 17. o. m. j.).

Ta povorka je, po talijanskim listovima, upriličena iza »Tedeuma« i darivanja abesinske djece po Grazianu, 17. o. m. j., a međutim je baš za vrijeme e tog darivanja izvršen atentat, dakle povorka nije bilo. To je još jedan dokaz više koliko vjere se može pokloniti fašističkoj štampi kada piše o proslavama i narodnom oduševljenju za fašizam.

Fašistička štampa javlja tek 20. o. m. j. službeno saopćenje o atentatu i to kao da se tek dan prije dogodio, računajući valjda ispravno da Talijani više ne čitaju članke o fašističkim paradama. Po tim vijestima je maršal Graziani lakše ranjen, a poglavar abesinske koptske crkve Abuna Ciril i general Liotta dosta teško.

Uz to donose svi listovi jednak komentar. Podvlače da je atentat, u kojem je upotrebljeno desetak dobrih i vješto tempiranih bombi, djelo pojedinaца, a Abesinci da su pokorni i vjerni Talijanima. Ne ćemo se upuštati u komentiranje tog komentara, već ćemo citirati pisanje velikog engleskog liberalnog lista »Manchester Guardian«, koji o tome veli:

»Ovdje ne može biti riječi o izolovanom aktu. Položaj što su ga stvorili Talijani u Abesiniji ratom i poslije rata, takov je, da je mogao da izazove revolt onih, koji još uvijek odbijaju da priznaju talijansko zauzeće Abesinije. Veliki broj uhapšenih pokazuje da i sami Talijani priznaju da je atentat bio političkog značaja. Zasad je Talijanima uspjelo da utvrde svoju vlast u dosta ograničenim zonama Abesinije, dok naprotiv u drugim krajevima traje guerijski rat pobunjenika, koji još nisu položili oružje. U vezi s time Talijani primjenjuju stroge i bezobzirne mjere. — Vršnja smrtnih kazna obavljaju se na javnim mjestima, da se kod urođenika učini utisak ostrine. Maršal Graziani služi se u Abesiniji metodama, koje nisu daleko od svireposti, sa kojima se odlikovao u Libiji. Ovaj metod ne može dovesti do dobrih rezultata u Abesiniji, koja broji 13 do 15 milijuna stanovnika. I sami Talijani, koji su prije dolaska talijanske vojske živjeli u Adis Abebi priznaju, da je u abesinskom glavnom gradu vladala veća sigurnost za cara Haile Selasija, nego pod upravom sadanjeg potkralja. Za sada nema još nikakvih znakova o tome, da bi Talijani mogli utvrditi svoj administrativni sistem u ovoj zemlji. — Put od Adis Abebe prema Džibuti još je uvijek spor, a što više i sporiji nego, što je bio prije dolaska Talijana. Svugdje se može utvrditi nered.

Jedino se osjeća neko poboljšanje u nauci. Abesinska djeca su uvrštena u organizacije »Balila« te su naučila da marširaju, da pozdravljaju, da viju zastavama, da lupaju u buhanj i da sviraju trube.

Dan kasnije javlja opet fašistička štampa o borbama sa »pobunjenicima« u Abesiniji. Glavni pokretač pobune je, čini se ras Desta, koji se u času atentata nalazio također u Adis Abebi. U Italiji su ove vijesti izazvale zaprepaštenje i veoma mučan utisak, tim više, što se ponovno upućuju trupe u Istočnu Afriku. U nastojanju da se kolonizacija provede što prije u umire trupe, koje borave u Africi, ukrcano je 23. o. m. j. u Genovi na parobrod »Colombo« 1400 žena, koje su upućene u Istočnu Afriku.

Iza zabrane bližeg dodira sa Abesinkama, to upućivanje talijanskih žena ima i narodno-političku svrhu. One imaju da izrode »čistokrvene« Talijane u Abesiniji, koji će napokon potpuno osvojiti Abesiniju i učvrstiti Imperiju.

Ali — da ti budući kolonisti, sumnjivi snovi sumnjivih budućih matera ukrcanih u Genovi — porastu i postanu ono što im je određeno unapred, treba da prođe najmanje dvadeset i nešto godina. Hoće li »Imperij« biti tako duga vijeka?

Uz tu malu »neugodnost« u Abesiniji doživjeli su u Rimu i još neke ovih dana. Poznato je da su Englezi počeli da

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

NOVA UPRAVA DRUŠTVA »ISTRA« U ZAGREBU

Izabran je jednoglasno novi odbor kojemu je cilj da normalizira prilike u društvu — Novi odbor ima prelazni karakter — Poništen zaključak uprave o oprostima članarine

Zagreb, 21. februara 1937. — U nedjelju 21. o. m. j. održana je glavna godišnja skupština »Istre« u Zagrebu. Ta skupština je prošla mirno i složno. Iza pročitanih izvještaja i podijeljenog apsolutorija starom odboru, nastala je kratka i relativno mirna debata o izvještajima.

Jošip Brečević iznosi Iza toga pred skupštinu prijedlog da se izabere lista neutralnih lica, koji bi imali da dovedu dru-

SVIM ČLANOVIMA DRUŠTVA »ISTRA« U ZAGREBU I SVIM OSTALIM NAŠIM ZEMLJACIMA

Mnogi i mnogi su uzroci da Istrani u Zagrebu nisu svi okupljeni u jednom svom društvu. A i oni koji su učlanjeni ne pokazuju jednodušnost u organizaciji ni u napornim za rad oko promicanja temeljnih naših emigrantskih ciljeva i specijalno zadatka, koje si je društvo postavilo kod svog osnutka i koje mora dnevno da rješava. Kroz godine se ova nejednodušnost ispoljila u prepirkama, prebacivanjima i često i u onetanju ostvarivanja plemenitih nakana. Djeca jedne obitelji vukla su na razne strane. I kod nas se imala posveđivati zla mana Slavena — nesloga. Saemna smo iz vida izgubili onu izreku naših istarskih narodnih vodja, kad su pokrneli prvu hrvatsku novinu u Istri »Našu Sloge« sa lozinkom »Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari«.

Ako je i bilo raznih uzroka neuredjenog i slabog stanja naše emigracije u Zagrebu kao i propusta, da svojim držanjem i radom pridobijemo i ovdješnje pučanstvo i vlasti za naglašavanje svojih narodnih problema, problem stanja našeg naroda pod Italijom i za traženje naše emigracije općim pitanjem uređenja, ipak je najveća krivnja u nama samima, u našoj neslozi.

Nesuglasnost i prepirke u našem društvu nisu ostale omeđene samo na našu užu okolicu u Zagrebu, već se o njima govori i u javnosti, zabrinjuju cijelu emigraciju pa čak i našu braću pod tuđinom. Time smo pružili najveću radost tlačiteljima našeg naroda u Julijaskoj Krajini, a najveću štetu ozbiljnosti našeg pokreta i onoj našoj najblijednijoj braći, koja od nas očekuje riječ utjehe i nade, razumijevanje i pomoć moralnu i materijalnu.

Mislili smo da je bolest u našem društvu krenula na bolje kad se navještalo zatišje i priklonost jedan drugome, ali u zadnjem momentu naše su se nade izjalovile. Napetost je došla tako da je izostala svaka mogućnost jednog zajedničkog nastupa. Dakle smo u nedjelju na glavnu skupštinu kao na polje porahano olujom.

U ovom kritičnom momentu kad je nastupila pogibelj da se kao rakova djeca raspriju ili da se spustimo još u niži položaj, sastalo nas se nekoliko članova, malih ljudi bez velikih umstvenih sposobnosti, ali prožeti ljubavlju do naših neoslobodjenih rodni krajeva i brigom za potrebe neobezbjeđenih emigranata u Zagrebu pa smo zaključili, da učinimo krajni napor da u svoje najveće ruke preuzmemo bar privremeno upravu društva. A da naše djelovanje bude potpunoma usklađeno sa interesima emigracije i članstva po-

što u normalno stanje, da nastoje potpuno smiriti razne struje i da tako pripreme teren za vanrednu glavnu skupštinu koja bi tada izabrala definitivnu upravu. Naglašuje da predložena uprava ima prelazni karakter sa glavnim ciljem normaliziranja prilika u društvu. Čita apel potpisan od članova sa predlagane liste. Taj apel je na skupštini podijeljen i svim prisutnima. Apel glasi:

1. Voljni smo preuzeti upravu jedino kao radni odbor, koji ima da drži na životu društvo, da dade mogućnost svim članovima da bratski u društvu rade, da se međusobno slože. Radi toga uprava ne će poduzimati nikakve promjene društvene organizacije, držanja i djelovanja osim onih, koji su upereni u cilju što iskrenijem približavanju svih članova, međusobnom radu i slozi te što jačem posizanju u društveno djelovanje. Čim se to ispolji i stvori mogućnost bratskog složnog rada odbor će pozvati članstvo da za upravu izabere iskusnije i propitane društvene članove i time će svoju zadaću završiti.

2. Ne samo moralno već i materijalno stanje u društvu nije nimalo ružičasto. Morat ćemo preuzeti obaveze iako nemamo potpunu sigurnost o njihovom ispunjenju. Dnevno stizavaju u Zagreb novi emigranti, a drugi prolaze preko Zagreba u potrazi za radom, breći besposleni, često bolesni i iznemogli očekuju od društva pripomoć. Po sadašnjem stanju mi ne ćemo biti kadri da udovoljavamo svim potrebama u onoj mjeri kao prijašnje uprave. Ne naidjemo li u tom pogledu na razumijevanje i pomoć od članova i drugih izvan društva to ćemo u tom slučaju pozvati članstvo da odluči o daljnjoj sudbini društva.

Budemo li dakle prisiljeni da preuzmemo društvo računamo da će našu nakanu razumjeti svi članovi i poraditi na što skorijem smirenju i time izvršenju našeg zadatka. Iza toga je izabrana jednoglasno sljedeća uprava:

Upravni odbor: Predsjednik Brunić Dinko, Odbornici: Doblanović Ante, Brečević Josip, Debevc Franjo, Debeljuh Ivan, Gvečić Edo, Frilic Dr. Ante, Ivesa Ante, Benčić Ivan, Pamić Antun, Štrk Frajjo, Božić Slavko, Ferencić Juraj, Brečević Vlado, Črnela Antun. — Nadzorni odbor: Peruško Tone, Serdoč Ivan, Tumpić Jakov, Janko Marjan, Ljubčić Mate.

Skupština je jednoglasno poništila zaključak upravnog odbora o brisanju članarine, koji je bio objavljen u »Istri« br. 10 od 7. marta 1936. god.

Akademija beogradskog društva na Čukarici

Beograd, 17. februara 1937. — U subotu 13. februara o. g. priredilo je udruženje »Istra—Trst—Gorica« u Beogradu akademiju u Sokolskom domu na Čukarici, beogradskog predgrađu gdje živi veliki broj naših izbjeglica. U lijepej dvorani Sokolskog doma sakupilo se veliki broj naših izbjeglica iz Istre, Gorice i Trsta. Zapažen je i veliki broj domaćih, i Slovenaca iz Jugoslavije. Program je bio opsežan. Uvodni govor održao je predsjednik saveza g. dr. Ivan M. Čok. Na to je slijedio program. Gđica Vera Blažić je lijepo deklamovala pjesmu »Mojoj Istri«. Gđica Branka Mogorović recitovala je pjesmu »Istranka na Kosovom polju«. U režiji g. Angela Jarca i inscenaciji g. Ferde Benčića izvedene su dvije scene iz Cankarovog »Sluge Jerneja«. Ulogu Jerneja imao je g. M. Bertok, studenta Gostavčeva izveo je sa dubokim razumijevanjem g. A. Jarc. Živu folklornu sliku pružio je narodni ples »Balune«, kojeg su u istarskim narodnim nošnjama izvele gđice A. Primučeva, Z. Legiša, M. Bolonić i N. Poropat, od gg. E. Čok, V. Rodić, E. Lozej i D. Furlan. Izaztoje istarske narodne pjesme izvele su gđice Bosiljka Simić i Slavica Lorenčin. G. A. Jarc u svom dobrom solo pjevanju otpjevao je Schubertovu pjesmu »Nestrpljenje«. G. J. Dornik otpjevao je Hatzovu serenadu, objeću je pratio na glasoviru g. dr. F. Rapotec. Pod vodstvom dra Rapotca otpjevano je u zboru nekoliko pjesama među kojima: »Predobri Bože« i »Soča«. Po završetku programa slijedila je igranka. Ciljeva ova priredba bila je u znaku prijateljskog raspoloženja, tako da je publika ostala na okupu do svanuća. Na toj priredbi svirao je naš društveni jazz orkestar. fl.

Sastanak ženske sekcije »Istre« u Karlovcu

Karlovac, 18. februara 1937. — Ženska sekcija našeg društva održala je nakon redovite godišnje skupštine svoj prvi sastanak u srijedu dne 17. o. m. j. Sastanak je sazvala i otvorila pročelnica ženske sekcije sestra Adiešić Paula. Prisustvovali su sastanku i društveni predsjednik, društveni blagajnik i pročelnik propagandne sekcije. Nakon čitanja zadnjeg zapisnika ženske sekcije koji je bio jednoglasno primljen, prešlo se na izbor uprave ženske sekcije. Nakon dugog dogovora izabrane su u odbor ženske sekcije: Adiešić Paula, pročelnica; Povodnik Anka zamjenica; Perfolja Slava tajnica; Kocijančić Ana blagajnica; Fatur Antonija gazdarica; Poturica Anka knjižničarka; odbornice: Ferletić Antonija i Pahor Amalija. — Zadaća nove uprave ženske sekcije jeste da pribavi od imućnijih i drugih dobrih i vrijednih emigranata stara odijela i rublje, kako bi se moglo pomoći našoj sirotinji. Nadalje će održavati stalne sastanke barem jedan put na mjesec a uz pomoć upravnog odbora društva osnovat će i omladinsku sekciju društva.

Obćni zbor »Soček« u Novem Mestu

Novo Mesto, 17. februara 1937. — Poudruženje »Soča« u Novem Mestu bo imela svoj redni obćni zbor dne 28. II. 1937. ob 20 uri pri Kokiću. Dnevni red: 1. čitanje zapisnika zadnjega zbora i odobritev; 2. poročila funkcijonarjev; 3. poročila rač. preglednikov; 4. volitev novega odbora; 5. slučajnosti. — Vljudno so vabljeni vsi člani in prijatelji društva. Predsednik

se nezapamćenom brzinom i u do sada nezapamćenom opsegu, naoružavaju. U roku od pet godina utrošit će milijardu i pol funti za naoružanje. To iznaša po današnjem tečaju na londonskoj burzi nešto oko 140.000.000.000. talijanskih lira (Sto i četrdeset milijardi lira). Fašistička štampa se uzbuđila na te vijesti, pa tako »Giornale d'Italia« od 23. o. m. j. traži od britanske vlade a isto tako i od francuske da bez kolebanja odgovore na pitanje: zašto se naoružavanje Velike Britanije a s njome i Francuske, koje je otpočelo prije nekoliko godina, ubrzava i pojačava baš sad, kad je Italija svečano izjavila da je svoje potrebe zadovoljila okupacijom Abesinije i da Njemačka predlaže jedan razuman plan za uspostavljanje evropske saradnje? — »U pravu smo«, kaže taj službeni organ talijanskog ministarstva vanjskih poslova, »da tražimo još jednom točna objašnjenja o tome koji su pravi ciljevi ove uzbuđljive utakmice u naoružavanju?«

Međutim Englezi (Baldwin i Chamberlain u parlamentu) odgovaraju hladnokrvno da englesko naoružanje nije ni protiv koga upereno, nego ima da omoću ne samo odbranu britanskih interesa već i izvršenje međunarodnih obaveza, specijalno onih koje Velika Britanija mora da ispunjava kao član Društva naroda. To je sve izazvalo veliko

uznemirenje u Rimu pa se i pored gentlemenskog sporazuma Veliki fašistički savjet sprema da odlučno reagira na ovaj britanski gest. Fašistički savjet sastat će se 1. marta i već sada se objavljuje da će dostojno odgovoriti Engleskoj na njezine »provokacije« i kršenje zadane riječi.

Neki fašistički listovi idu tako daleko da prijete Engleskoj s novim talijanskim programom naoružanja. Italija će, po tim prijetnjama dostići Englesku.

Da — ali izgleda da se u Italiji zaboravlja na onu poučnu Ezopovu basnu o utrkivanju kornjače i zeca. I čini se da niko tamo nije engleske funte za naoružanje pretvorio u astronomsku (za Italiju) cifru od 140 milijardi lira.

Mnogi evropski listovi pišu da je englesko ubrzano naoružavanje odlučeno onog časa kada se nenaoružana Engleska morala ukloniti ispred naoružane Italije u Sredozemnom Moru i u Abesiniji.

A poznato je da su Englezi odlučni, zapravo tvrdoglavi i da ne zaboravljaju...

Iza toga je došla i treća »pilula«. Engleska vlada je odlučila da na krunisanje engleskog kralja pozove i Cara Haile Selasija, kao cara Abesinije. (Usput: pozvala je i španjolsku vladu, koju talijanska vlada ne priznaje).

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list

Pred 50 godina

STOGODISNJIKA RUGJERA BOSKOVIĆA

Dne 14. t. m. proslavila je jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti u Zagrebu stogodišnjicu smrti velikoga hrvatskoga učenjaka Rugjera Boskovića Dubrovčanina. Na proslavu toga učenjaka stiglo je u Zagrebu više zastupnika učenih društava i akademijah raznih naroda, a među timi nalazio se i talijanski učenjak g. Celori iz Milana, zastupajući kod svečanosti u akademiji milansku zvezdarnicu.

OBĆNI ZBOR DRUŠTVA »SOČE« NA JESENICAH

Jesenice, 15. februara 1937. Dne 23. januara je imelo društvo »Soča« na Jesenicah svoj redni obćni zbor. Iz raznih poročila na tem obćnem zboru je olo razvidno, da je bilo malokatero emigrantsko društvo u Jugoslaviji tako agilno u prešjem letu, kot ravno »Soča« na Jesenicah. Sestanki so se priređali vsako soboto. Na teh sestankih je, z malo izjemami predaval naš našeg agilni in poštvovalni tovarilj predsednik, ki je bil lansko leto, radi velikih njegovih zaslug za naše društvo, izvoljen za častnega člana. — Odborovih sej je imelo društvo 16, na katerih so se rešavala tekoča vprašanja in zadeve naše emigracije. V prvi vrsti so se razpravljale zadeve o razpisitvi naših članov in o podelitvi podpore potrebnim članom in potujočim, ki so iskali zaposlitve na Jesenicah. — Društvo se je udeležilo odkritja spomenika viteškemu kralju Aleksandru I. Zedinitelju na Jesenicah in v imenu zaslužene domovine položilo pred spomenik venec z narodno trobojnicom in črnim trakom. Nadalje se je društvo udeležilo komemoracije za pok. narodnim mučenikom Habetom. Spomnilo se je tudi Bazovice in Gortana. Proslavilo je 30-letnico smrti našega preroka, »goriškega slavčka«, Simona Gregorčiča. Za vse svete smo napravili na jeseniškem pokopališču provizorinen grob, na katerega smo položili trnje venec s črnim florom in primernim napisom. Na preprost grob je bil vsajen hrastov križ z napisom imen naših padlih mučnikov Brezštevila luč je žarelo na tem grobu in mnogo mimoidočih je vzdignilo molitvico za Gortana, Bldovca, Maruščica...

Tudi na skupne izlete ni pozabila »Soča« v preteklem letu. Radi deževnih nedelj se je žal moralo mnogo takih izletov opustiti, kar upamo, da se nadoknadi letos.

Iz prostovoljnih prispevkov članov kakor tudi ostalih jeseniških dobrotnikov je društvo priredilo na sv. večer božično s pogostitvijo vseh članov. To je bil lep večer, ki bo ostal marsikomu v nepozabnem spominu. Nagovor predsednika je slehernega ganil do solz.

Na posredovanje našega društvenega predsednika smo prejeli od jeseniške občine 1.000 dinarjev za društveno knjižnico. Za cel ta iznos smo kupili knjige. Knjižnica se je otvorila na obćnem zboru s krasnim nagovorom predsednika. Povdariti moramo na tem mestu, da društvo nima svojega lokala. Odbor se je za to trudil, a zaman. Potrebna bi bila tudi akcija za zgraditev emigrantskega azila na Jesenicah. V takem azilu naj bi bila skupna kuhinja in prednošiče, skratka dom naših beguncev. S tem bi se napravilo veliko socialno delo za naše trepeče brate. Pomoč je treba organizirati po vsej Jugoslaviji. Razni tuji kapitali v naših industrijskih in rudniških revirjih služijo ogromna premoženja in ravno taki kapitali bi lahko plačali nekaj narodnega davka. Vprašanje emigracije bi moralo biti prvo narodno obrambno delo. Potrebna je tudi pomoč oblasti, banovine, države. Skratki čas je, da nekaj storimo za te naše brate!

Novi odbor udruženja u Zemunu

Zemun, 17. februara 1937. — Udruženje iz Istre, Trsta, Gorice i Zadra u Zemunu održalo je svoju redovnu godišnju glavnu skupštinu 14. februara 1937. godine u 15 sati u društvenim prostorijama, u domu Kralja Aleksandra. Nakon izvještaja tajnika, blagajnika i nadzornog odbora izabrana je nova uprava sa g. A. Cerovcem na čelu. — Na skupštini su, osim mnogobrojnih članova ovog udruženja, bili prisutni i naši uvaženi emigranti i to: Mohorović barba Ive, bankovni činovnik u Beogradu, te Juričić Lajo i Čukon kao predstavnici novosozvanog društva »Orjeme iz Novog Sada«. — Ovim putem, našim milim gostima, koji rijetko kada propuste priliku a da na našim priredbama ne uzmu ličnog učešća, izražuje naše udruženje duboku zahvalnost. I. U.